

Dei mobilis sunt, & spirantia, vti visis possunt, nec carent facultate aestimandi. Talis artificij cum sis opificium quare id ipsum dedecoras? Quid quod non modo te condidit, sed etiam tibi soli credidit, & quid faceres in mandatis dedit? Nec ipsum meministi, quin etiam commissam tibi tutelam sic ignominia afficis, Quod si pupulum tibi Deus commississet, num illum negligeres? Te verò cum tibi ipsi commendavit, ita inquit: Non habeo aliquem fideliorum, cui te committam, quam te ipsum: hunc volo ita mihi custodias, quemadmodum ipsius natura postulat, pudicum, fidelem, altum, infractum, affectibus vacuum, absque perturbatione. Ergò tuendum illum non suscipies?

S. 2. Sanctus Bernardus tractat. de Diligendo Deo. Si totum me debeo pro me facto, quid addam iam pro refeito, & refeito hoc modo? Nec enim tam facili refeito, quàm factus: nam qui semel, & tantum dicendo fecit, in reficiendo profecto, & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura: nec tantum dura, sed indigna. Quid Deo retribuam pro se? Nam etiamsi me milles rependere possem, quid sum ego ad Deum?

S. Petrus Chrysol. serm. 70. Homo reddi ad Deum sic amatus à Deo, & ad illius gloriam da totum te, qui se totum propter te ad suam deduxit iniuriam: & voca Patrem fidens, quem tanto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem.

S. Bernard serm. 16. in Cantic. Nō pepercit vnigenito pro sic genito, ita ipse quidē patrem se exhibuit mihi; sed non ego me illi vicissim filium. Qua nam fronte attollo iam oculos ad vultū patris tam boni, tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo, pudet tātō patri vixisse degenerem.

Cap 6 §. 1. S. Chrysol. bom 6 r. ad Popul. Parentes quidē alijs sepe filios tradunt alendos. Ego autē, inquit, non ita sed carnibus meis alo, & me ipsum vobis oppono vos omnes generosos esse volens, & bonas vobis prætedēs de futuris expectationes.

S. Thom. Obusc. 63. de Beatitud. In quo totum, quod ipse est, & est extra corporalem, & spirituale, & diuinam naturam. Corporalis verò apprehendit omne quodcūque sensibus percipitur. Spiritualis natura continet Angelos, animas, & omnia dona spiritualia, & virtutes. Diuina natura totum quod est optimum naturaliter in se habet. Cū ergo corpus, & sanguinem filij sui Deus Pater sub Sacramento dedit, tunc corporalem substantiā in summo contulit. Quando verò animā eiusdem filij dedit, tunc spiritualem substantiam in summo tradidit, cuius anima omnibus Angelis, & Sanctis animabus perfectior gratia in omni sanctitate fuit. Insuper in eo totam diuinam naturam obtulit omne bonum in se naturaliter, & æternaliter continentem, neq; hoc semel tantum, aut bis in tota hominis vita fuit, imò quocun-

cunq̄ue tempore, quocunq̄ue loco, à quocunq̄ue Sacerdote fidei bono, vel malo salutare illud sacrificium in forma Ecclesiæ oblatum fuerit, toties Deus Pater cum Spiritu Scto singulis animabus se totum ad fruendum exhibet.

§. 2. *Algerus lib. de Sacram.* Nos corpus ipsius facti sumus, & misericordia ipsius, quod accipimus, sumus.

Cap. 7. §. 1. S. Thom. Opusc. de dilect. Dei, & prox. cap. 5. Obstupesce igitur anima mea dignatione Dei tui erga te nobilitauit te, ò homo Deus inferius constituens Dominum irrationabilium, Psalm. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Qui dominaris brutis, non mirum esset si Angelorū saltem Seraphim dominio subdereris. Sed nunc non sic, sed nobilis es in relatione ad superius, solus Deus verè est Dominus tuus. Sed dilatare vsq; ad mortem præ admiratione, cui debueras seruus esse, iubet, vt sis amicus. Diliges, inquit, Dominum Deum tuū, &c. Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Stude igitur amicus esse ei, à quo amari, seruus esse ei, cui obligaris.

Sanctus Hieronymus in capit. 7. Michea. Amicitia pares, aut accipit, aut facit.

S. Gregor. ad illud Ioan. 15. Iam non dicam vos seruos. O mira diuinæ bonitatis dignatio, serui digni non sumus, & amici vocamus! Quanta dignitas est hominum esse amicos Dei.

S. Cyril. Alexandri. in Ioan. 22.

Quid maius, quid clarius, quàm Christi amicum, & esse, & appellari? Excedit hæc dignitas nature humane terminos. Omnia enim seruiunt creatori, vt ait Psalmista, nec quicquam est, quod iugo seruitutis eius non subijcitur. Quod cum ita sit, seruantes mandata sua, Dominus non seruos, sed amicos appellans, vt amicos in omnibus tractat, Magna, & splendida ista præmia sunt.

S. August. lib. 8. Confes. cap. 6. Dic quæso te omnib⁹ laboribus nostris quò ambibis peruenire? Quid quærimus, cuius rei causa militamus? Maior ne esse poterit spes nostra in palatio, quam vt amici Imperatoris simus? Et per quot pericula peruenitur ad grandius periculum? Et quamdiū istud erit? Amicus autem Dei si voluero, ecce nunc fio.

S. Chrysof. homil. 2. in 1. Thesa. Est re vera amicus ipsa luce iucundior germanum dico. Et ne mireris. Est enim nobis solem hunc extingui iucundius, quam amicorū consuetudine priuari: iucundiùs in tenebris agere, quàm sine amicis esse. Et quomodo dicam? Quia multi solem istū videntes, in tenebris sunt; qui verò amicorum copiam adepti sunt, nec in afflictionibus quidem tristitiam habent.

S. Tho. Opusc. de dilect. Dei cap. 9. Amicus es hominis, qui simplex homo? Ergò debes esse amicus potius eius, qui summus est honos, cū etiam inter homines magis appetas esse amicus magnatorum.

Cap. 8. §. 1. S. Bernard. serm. 5.

in Dedicat. Eccles. Quid est homo, quia magnificas eum? (ait si delis, & deuota confessio) aut apponis eum cor tuum? Quid? sine dubio vanitati similis factus est homo, ad nihilū redatus est homo, quomodo tamen penitus nihil est, quem magnificat Deus? Quomodo nihil erga quem appositum est cor diuinum.

Ibidem. Respiremus fratres, & si nihil sumus in cordibus nostris, forte in corde Dei potest aliud latere de nobis. O Pater misericordiarum! O Pater miserorum! quid apponis erga eos cor tuum? Scio, scio: ubi est thesaurus tuus, ibi est, & cor tuum. Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tuus sumus?

Richardus Victorinus de Gradibus violent. Charit. Primus ergo violentiæ gradus est, quando mens desiderio suo resistere non potest. Secundus autem gradus est, quando illud obliuisci non potest. Tertius verò gradus est, quando ei separare non potest. Quartus autem, qui est vltimus, quando nec ipsum ei satisfacere potest. In primo itaque gradu amor insuperabilis, in secundo inseparabilis, in tertio singularis, in quarto infatiabilis. Insuperabilis est, qui affectui non cedit: inseparabilis, qui à memoria nunquam recedit: singularis, qui socium non recipit: infatiabilis, cum ei satisfieri non possit. Et quamvis per singulos gradus possint notari singula; specialius tamen in primo gradu notatur amoris excellentia, in secundo

eius vehementia, in quarto eius supereminencia. Quanta enim excellentia amoris, quæ omnem aliū effectum excedit? Quanta quæso vehementia dilectionis, quæ mentem quiescere non sinit? Quanta obsecro violentia charitatis, quæ omnem alium effectum violenter expellit? Quanta supereminencia æmulationis, cui omnino nihil sufficit?

Basilii Seleuc. Orat. 4 in Genes. Tale est Numinis ingenii virtute cum vincat hominum amore vinci.

Riebar. Victorinus de Gradibus Charitat. O insuperabilis virtus charitas, quæ ipsum quoque insuperabilem superasti, & cui omnia subiecta sunt omnibus quodammodo subiecisti, dum victus amore Deus humiliavit semetipsum formam serui accipiens.

Sanctus Anselmus lib. 1. Epistol. 64. Charitas nunquam non vult quantum potest, & semper vult plusquam potest.

Cap. 9 §. 1. Sanct. Augustin. lib. 15. de Trinit. cap. 8. Natura cum à suo conditore iustificatur à deformi forma formosam transfertur in formam.

Blossius in Speculo cap. 3. Tanta enim est elegantia, & formositas animæ rationalis, quam peccatorum sordes non deturpant, vt si tu canclarius cernere posses, vix scires præ admiratione, & gaudio, ubi nam esses.

Sancta Brigitta lib. 2. Reue'at. cap. 18. Si enim videres spiritua-

lem pulchritudinem Angelorum, & animarum sanctarum, corpus tuum non sufficeret videre, sed rumperetur quasi vas corruptum, & putridum propter gaudium animæ ex visione.

§. 1. *Sancti Chrysostrum homil. 1. in Epist. ad Ephes.* Quemadmodum enim, si quispiam vnum ex eorum numero, qui cutim habent extima scabie operari desumpserit curandum: adde peste vitiarum, aut morbo incurabili, senioque defectum, præterea paupertate atque inedia: hunc talem confestim reddat ex deformi, bonitate formæ conspicuū ex vetulo iuueniculum, vt qui cunctis ante eam præstantia decoris eximij? Qui ex ipsis malis splendorem cubret, qui oculorum micibus iubar quoddam roseum occultet. Deinde nostrum hunc seniculum in ipso constituat flore ætatis. Ad hæc purpureo circumdet amiculo, caput cingat diademate, omnique cultu condecoret. Ad hunc sanè, modum animam nostram adornauit, elegantem reddidit, ac desiderabilem, & mire amabilem. Angeli enim ipsi vehementer affectant ealem contemplari animam Archangeli, omnes denique sancti? Sic nos cunctis mirificè gratiosos condidit Deus, sibi que etiam desiderabiles.

§. 3. *Sancta Brigitta lib. 2. Revelatio. cap. 18.* Si videres dæmones sicut sunt, aut viueres cum nimio dolore, aut moreris per subitanam mortem propter terribilem visionem eorum, ideo videntur ti-

bi spiritualia, quasi corporalia.

Cap. 10. §. 1. Sancti. Bonauentura. in 1. dist. 14 art. 2. quæst. 1. Spiritus Sanctus datur ad vniendum, & colligandum membra corporis mistici; sed membra corporis mistici sunt membra inuicem vnita, sicut ipse Dominus petit, vt sint consummati in vnum; sed perfecta vnio non est, nisi in vno simplici. Ergo membra vniuntur per aliquod, quod est vnum, & idem in omnibus, hoc autem non potest esse donum creatum; sed increatum, ergo necesse est cum dono creato dari increatum.

§. 2. *S. Chrysostrum. hom. 23. in Matth.* Non enim satis habuit fieri hominem, aut flagellis cædi, & crucifigi; sed nos secum in eandem quasi massam coagmentat, idem corpus efficit, non fide solùm, sed re ipsa.

Idem Chrysostrum. homil. 55. in Ioan. Cùm enim suum in nos amorem demonstrare vellet, se ipsum nobis commiscuit, & corpus suum in nos permiscere voluit, vt vnum quid efficeremur, vt corpus capiti coaptatum; id enim est vehementer amantium.

S. Cyrillus Alexand. lib. 4. in Ioan. cap. 17. Sicuti enim si quis liquefactæ ceræ alia ceram infunderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est: si quis carnem, & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita coniungatur necesse est, vt Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur.

Idem ibidem. Non mortem solùm; **verum**

verum etiam morbos omnes depel-
lit. Sedat enim, cū in nobis maneat
Christus, s̄uientem membrorum
nostrorū legem, pietatē corroborat,
perturbationes animi extinguit,
nec in quibus sumus peccati confi-
derat, sed ægrotos curat, coillisos re-
dintegrat, & sicut Pastor bonus,
qui animam suam pro quibus pos-
sult ab omni nos erigit casu.

S. Chrysof. aduersus perturbacionem ire. Quomodo à tam pernicio-
siosa peste liberabimur? Si calicem
Domini biberimus, qui vermes, qui
intra nos sunt, serpentes que morti-
ficat.

Salian. lib. 11. de Amore Dei, c.
11. Quod si iustitia originis, quæ
spiritualis erat ad corpus quoque per-
tinebat, sic vt degustato in tali fru-
ctu amoris imperio, à tædio, à defa-
tigatione eximeretur; exigit profes-
sio ratio, vt qui castè, ac purè Chri-
sto in hoc Sacramento iungitur,
singularem ei alacritatem confe-
rat, ac vigore ad virtutem actio-
nes, & carnis contumaciam dete-
rendam.

S. Hieron. supra Matth. 17.
Apostoli nequaquam homines, sed
Dij appellatur, cum enim dixisset,
Quæ dicunt homines esse filiū ho-
minis? Statim subiecit. Vos autem
quem me esse dicitis. Quasi diceret.
Hominibus, vos quia hominis sunt
humana opinantibus, vos qui estis
Dij quem me esse existimatis?

S. Anselm. lib. de Similitud.
cap. 66. Ad hoc intende quæso, &
intellige, quia nullum iustorum ab
ista Deitate exceptit Deus, vbi ait:

Dij estis, & filij excelsi omnes.

Cap. 11. §. 1. S. Thom. Opusc. de
Dilect. Dei, cap. 13. Quantum res
significata præcellit signum tantū
amor, & vnitas Dei ad animā amo-
rem sponsi ad sponsam, animæ ad
Deum, sponsæ ad sponsum.

Idem ibidem. Sic miro modo Deus
te, ô anima mea diligit totus totam,
vt non minus diligit te diligens te-
cum, & aliam, aliam inquam à te
in substantia, vnā autem tecum
in charitate, & amicitia, nec plus
te amaret, si illam amaret, quini-
mo si tibi socias non dedisset mi-
nus forsitan, quam nunc amare pos-
set. Non sic Iacob, cui permissum
est plures sponfas habere, nec tamē
datum est, vt vnāquamque ipsa-
rum posset, vt solū totus ama-
re. Caterū hoc video in Deo esse
omnipotentia, & omnipotētis bo-
nitatis.

Ibidem. Verum inter te, ô anima
mea, & Deum matrimonium, quod
in Baptismo initiatum, in bona vi-
ta ratum, in patria fuerit consum-
matum, post illius vnūs primum
consortium impossibile est esse di-
uortium.

Ibidem. Proles vtilior est, & mul-
tiplicior bonorum scilicet operū.
Fæcundat enim sponsus sponsam.
Deus animā per gratiam, progredi-
turque proles ab ambebus vnitis.

Ibidem. Hæc vtilis proles, quæ
matrem non perimit, sed ei vitam
æternam acquirit, sicut è contra-
rio concupiscentia cum concepe-
rit, parit peccatū, peccatum autē cū
fuerit consummatum generat mor-

tē Psalm. 7. concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Hinc non Bennoni filius doloris, sed si prius fortē filius laboris, postmodum filius gaudij, & honoris; quoniam & si mulier cum sic parit tristitiam habet, cum autem peperit iam non meminit præssuræ propter gaudium.

Ibidem. Tu ama potius filiū, quē Spiritu Sancto superueniente in vtero mentis concipis mundiūs, gestas iucundiūs, paris securiūs, educas faciliūs, qui sit senectutis tuæ baculus, cecutientis oculus, qui filiali fide in morte tua meminerit tui, cum etiam in morte sua matris oblitus non fuerit.

S. Bernard. Serm. 33. in Cantico. Speciali prærogatiua intimis illum affectibus, atq; ipsis medullis cordis cælitus illapsum suscipiat habeatque præsto quem desiderat nō figuratum, sed infusum, non apparentem, sed efficientem.

Sanct. Ephrem de Timore Domini. Adueniente diuina gratia dulcescat omnis amaritudo mea. Gratia enim præsentia simul cum cordis compunctione animi dulcedinem, & tranquillitatem affert. Exhilarant vnde diuinæ gratiæ, iubarque Sancti Spiritus nostra peccata, faciuntque vt anima repente omnium rerum terrenarum cupiditatumque carnalium, ac noxiarum obliuiscatur. Fouēt igitur vnde diuinę gratiæ intellectum simul, & animam. Similisque est gratia Dei in anima nostra, horro regio, pulchris arboribus, & fructibus vo-

bis pleno, qui tum sapore, tum odore, tum iucunditate, & pulchritudine sua, mirificam cunctis sensibus delectationem, ac recreationem afferunt. Ita, & diuinæ gratiæ fructus, ac medicamenta nobis splendorem, dulcedinem, lætitiāque præbent. O Beata illa anima, quæ operibus diuinæ gratiæ resplendet, illustratur enim eius splendore, afficitur dulcedine, contemplationisque ac suauissimi illius odoris gaudio perfunditur. Iterum dico. O Beata illa anima, quæ cunctis diuinæ gratiæ muneribus ornata est! Nihil anima illa intuetur in terra, sed tota defixa hæret in Deo, cum neque sponsi suauitas, & gratia, illā aliorum se vertere permittat.

Cap. 12 §. 1. Philip. Abbas lib. 3. in Cant. cap. 16. Quod exigunt iura sponsalia nobis esse cuncta cōmunia gaudeamus.

Gerison tomo 2. serm. de Domin. Euang. Pulchrior est Dominatio, sæcundior, atque diuinior, quæ ex titulo gratiæ, quam ea, quæ ex titulo ciuilibus, aut polyticæ iustitiæ oritur, & accrescit.

Ibidem Monarchatus ex titulo gratiæ cōsurgens, fuit restitutus per Christi passionē extensius, & vberius quam fuisset ante peccatū. Extensius dixi, quoniā infernū damnatorum hominum, & eorum multitudo, atque peccata non fuissent.

Ibidem. Titulum gratiæ commodissimum, & præclarissimum, quo habito dantur nobis omnia in manus longè proijciunt.

Ibidem. Quid enim mirabilius, quid ad audiendum iucundius, quã vnusquisq; fidelium instar Christi Monarcha sit omnium?

Brigite aures dilectissimi.
 Hilaréscat facies, serenetur oculi, omnis exurgat affectio, gratiarum resonent actiones. Os, lingua, mens sensus, vigor confessionem, iubilũ, benedictione, & laudem personent. Quæ ratio? Quæ tantorum nouitas gaudiorum? Magna valde præclara insignis nihil supra: quia iam non vno, sed triplici titulo Christianus Monarcha est, Christiano omnia dedit in manus. Christianum fas est dicere potentissimum. Audebo dicere, & omnipotentissimum, & arguar blasphemiaz, si non hoc Apostolus similis nobis de se dixerit: Omnia possum, omnipotens sum exponit Bernard in eo qui me confortat Christus ad Philip. 4. Si parua est Apostoli autoritas tibi satis sit illa Christi, qui ait: Credenti nihil est impossibile Matth. 17. Si quis adhuc hesitat, & prohibito nos fingere putat, quæ dicimus super hoc vinculi dominio audiat Apostolum ad Rom. 8. Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam nõ cum illo nobis omnia donauit? Ecce qualiter. O fidelis anima perspicuum habes Apostoliteffimonium Imò argumētum, quod omnia dedit tibi Pater in manus. De quo Patre idem scribens 1. ad Timoth. 6. afferit, quod præstat nobis abunde omnia ad fruendũ. Hoc dominium Hieronymus ad Pauli-

num scribens non tocuit. Credenti, ait totus mundus diuitiarum est.

§. 2. *Senec. de Benefic. 7. cap. 3.* Ingentis spiritus res est, cum Orientem, Occidentemque lustraueris animo; cum tot animalia, tantam copiam rerum, quas natura beatissime fundit, aspexeris, emittere hæc Dei vocem omnia mea sunt.

Tull. lib. 3. de Finibus. Rectius enim appellabitur Rex, quam Tarquinus, qui nec se, nec suos regere potuit.

Philol. lib. de Abraham. Sicut Gubernator in naui, Magistratus in Ciuitate, Imperator in exercitu, anima in corpore, mens in anima. Sic re vera Princeps est sapiens in genere humano.

Senec. de Benef. cap. 4. Nihil prohibet, aliquid & sapientis esse, & eius cui datum, & assignatum est. Iure ciuili omnia Regis sunt: & tamen illa, quorum ad Regem pertinent vniuersa possessio, in singulos Dominos descripta sunt, & vnaquæque res habet possessorem suũ. Ad Reges enim potestas pertinet, ad singulos dominium.

Apulei. de Philos. Diuitem hunc solum qui ppe cum thesauris omnibus pretiosiores solus videatur possidere virtutes: quia etiam solum sapiens opes potest in vñibus necessarijs regere, videre ditissimus debet.

Tullius Parad. vii. Quis igitur siquidem vt quisque, quod plurimum sit possideat, ita ditissimus habendus sit dubitet, quia in virtute diuitie sint, quoniam nulla possessio, nulla

vis auri, & argenti, pluris quam virtus æstimanda est.

Sextus Empyricus aduersus Mathe. Qui ea possidet, quæ sunt magnæ æstimationis, & magni pretij est diues. Virtus autem est magni pretij, & æstimationis, solusque sapiens eam possidet; solus ergo est diues.

Philippus Abbas lib. 3. in Cant. cap. 10. Quæ olim, cum peccaret, alieno se dominio mancipauit, & recentem sibi Deum, possessoremque alium vsurpauit: postquã nouo afflata spiritu, à prædictis erratibus fit immunis, nostra iure dicta est amborum videlicet possessio iam communis. Quorum enim vnus est spiritus, vna caro, nihil deinceps habere dicendi sunt, non cõmune; sed quod sponsæ est, sponsus sibi satis vëdicat opportunè: cum & id quod suum est, velit tanquam non sibi proprium retinere; sed cum illa communicet, vt omnia communia simul gaudeant se habere. Pater noster, qui est in cælis. Si Patrem inquam, qui est in cælis, nõ meum propriè, sed communiter nostrum dico, rectè sponsam terram quoque non tuam, sed potius nostram dico: quia sicut dono dedi participem fieri te meorum, sic meo magis quam tuo dātis munere, participes sum tuorũ.

S. Angela de Fulgino cap. ultimo. Ecce Deus dicit omnia mea tua sunt. O quis est, qui mercatur hoc, quod omnia bona Dei sint sua; in veritate non est aliud, quod mereatur nisi charitas.

Gerson Serm. de Domin. Euange. 10. Quoniam sicut tu Deus tuum

communicas dominium absque deperditione, & abdicatione. Sic iusto culibet fas est compati secum quantumlibet plures dominos, & nihil deperdere, imò extensius habere dominium. Propterea non habet necesse iustus contendere in iudicio propter hoc dominium sciens omnia esse sua, vbicumque, & quocumque fuerat transportata, siue collocata. Vsurpare quoque sibi fas est vocem illam Philosophi cuiusdam ab incepsa vrbe sua fugientis, & nihil bonorum terrenorum se cūferentis. Omnia meæ, inquit, mecum porto. Sciant tyranni fortuna ferox insurgat aduersus istud corpus, aut bona quælibet extrinseca nihil ab eo rapitur, quin in suum dominium, & commodum referretur, & seruiat etiam pro statu naturæ lapsæ, quia de statu naturæ integræ, vel glorificatæ nulla est dubitatio.

Idem ibidem: Sciãt experti, quod loquimur. Sic plus absque vlla æstimatione acquirit liberalis charitas, erogando, & communicando, quàm seruando, & appropriando possit auara, sordidaque tenacitas.

Guillelm. Parisiensis lib. de Meritis. Illud quippe solum iusto titulo possidemus, quod totaliter Deus possidet in nobis, hoc est, quod totaliter eidem seruimus, aliàs autem non solum vsurpatores, sed etiã fures sumus. In nullo enim quidquã iuris habemus nisi in eo, de quo Deo seruimus, & in quãtum de illo seruimus eidem, & hæc est societas in-

inter nos, & ipsum Deum, vt totum sit eius, & totum nostrum, quidquid habere videmur.

LIBRO III.

C *Ap. 1. §. 1. sanct. Thom. Opuse de Dilectione Dei.* Sicut voluntas procedit à substantia animæ. Sic charitas ex gratia, sed & aliæ virtutes in potentijs ex gratia sunt: sed omnes præter charitatem informes sunt, & sine gratia esse non possunt. Influxa ergo à Deo essentia & forma, & gratia in substantia animæ infunditur, & habitus charitatis in potentia voluntatis.

S. August. Epist. 106. Charitas vsq; adeò donū Dei est, vt Deus dicatur.

S. Thom. 2. 2. q. 23. ar. 2. ad 3. Facit effectum infinitum dum coniungit animam Deo.

S. Laurent. Iustinian. in Ligno vite de Charit. cap. 3. Cæteris virtutibus commendabilior est charitas, quæ ob suam dignitatem oleo comparatur inter liquida. Oleum enim superenatat alijs liquoribus, sic & charitas cæteris virtutibus. Si namque absque charitate martyrium tulerimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem dederimus, huic operi nõ tam præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta quam corona victoriæ.

Comparatur etiam auro inter metalla. Nam opera de genere bonorum plumbea nulliusque valoris sunt sine charitate. Non enim numerositas operum, non diuturnitas temporum, sed aurea charitas auget meri-

tum. Omne quod patet, & quod latet in diuinis codicibus tenet, qui charitatē seruat in moribus, de qua dicitur in Apocalipsi: Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum vt lo cuples fias. Propter ipsius quoque excellentiam comparatur charitas igni, de quo Dominus: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat. Meritoque igni comparatur, quia sicut ignis imperio è ferrum, quasi ignem efficit: ita charitas ignitam reddit animam, quam possidet. Mens enim quam semel affecerit charitas sui iuris, esse non potest. Metuit, quod nexit, dolet quod non oportet, sollicitatur plus, quam voluerit, comparitur nolens, miseretur inuita. Ignis quoque nunquam est ociosus, sic nec charitas. Amor enim Dei nunquam ociosus est operatur magna, si est; si autem operari renuit amor non est. Splendorem adducit ignis, quod facit charitas. Non enim clarescet anima in fulgore æternæ pulchritudinis: si non arserit in officina charitatis. Ignis in puluerem redigit; illud enim agit charitas. Loquar, ait Abraham ad Dominum mecum; cum sit puluis, & cinis. Ignis tendit fursum: similiter & charitas. Cupio dissolui, & esse cum Christo, dicit Paulus, qui plenus erat charitate. Hoc enim habet sancta, & impatiens charitas, vt quem desiderat semper videre, & inuenire se credat. Ignorat siquidem aliunde, quam de dilecto cogitare, ideò in cælum fertur, vbi suum cognoscit esse amorem. Ignis consumit,

fic & charitas. Tanto namque igne peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor charitatis igne concrematur. Ipsa matri comparatur, cuius affectio inter officia, & affectus est efficacior. Sic charitas omnium virtutum mater est.

Ibidem. Ipsa inter fructus spiritus excellentia prima numeratur dicente Apostolo: fructus spiritus charitas. Quæ autem alia fructus spiritus debuit tenere primatû nisi charitas, sine qua cæteræ virtutes non reputantur esse virtutes. Antequam enim ipsa adfit nullus fructus gratus est, ubi verò charitas ibi multus fructus.

§. 2. *S. Thom. 2. 2. quæst. 23. art. 2. in corpore.* Nulla virtus habet tantam inclinationem ad suum actû, sicut charitas, nec aliqua ita destabiliter operatur.

S. Prosper. lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 13. Affectionum omnium potentissimam in omnibus semper inuictam.

Seneca Epist. 51. Proice quæcûque cor tuum laniant, quæ si aliter extrahi nequirent cor ipsum cum illis reuellendum est.

Cap. 2. § 1. Senec. Epist. 31. Hoc est summum bonum, quod si occupas, incipis Deorum socius esse nõ supplex.

Cicero 2. de Natura Deorum de virtutibus. Vita beata existit par, & simili: Deorum nulla re nisi immortalitate, quæ nihil ad benè viuendum pertinet cedens cœlestibus.

Seneca lib. de Providentia. Bo-

nus ipse tempore tâtum à Deo differt.

Cap. 3. § 1. Dionysius Carthus. tract. 1. de Donis Spiritus Sancti, art. 15. Sicut per animam sortitur homo esse naturale, atque specificû, ita per gratiam recipit esse spirituale, atque diuinum. Et sicut ab vna simplici essentia animæ fluût, non solum diuersæ potentia; sed etiam coordinatæ in dignitate, & processione (dicitur enim anima causa vnus potètiarum per aliam) sic ab vna simplici gratia manant diuersæ virtutes, ac dona; sicq; gratia ramificari perhibetur in habitus virtutum, atque donorum.

S. Machariushomil. 1. Ducuntur Cherubim, non quo volunt pergere, sed quo scissor, & auriga dirigit, & liberit illi, eo progrediuntur, & illos sustentat. Manus enim inquit hominis sub illis erat, aguntur animæ sanctæ, & diriguntur à Christi spiritu ducente quo voluerit, & quando voluerit.

§. 2. *S. Gregor. lib. 1. Moral. cap. 26.* Donum spiritus, quod in subiecta mente ante aliam prudentiam, temperantiam, fortitudinem, iustitiam format eadem mentem, & contra singula quæque tentamèta erudit, in septem mox virtutibus temperat, vt contra stultitiam, sapientiam: contra hebetudinem, intellectum; contra præcipationem, cõsilium; cõtra timorem, fortitudinẽ; contra ignorantiam, scientiam; cõtra duritiam, pietatem; cõtra superbiam, Dei timorem.

Dionysius ubi sup. art. 10. Deus

non solum perficit hominem contra obliquitates vitiorum per habitus virtutum; sed insuper perficit eum ad expediendum se contra impedimenta virtutum, atque syncommata, seu reliquias vitiorum per habitus donorum; videlicet ut expedite, ac prompte virtutum impedimenta repellat, atque suppeditet. Tot ergo dona esse oportet, quot ad talem suppeditationem sufficiant. Indiget autem anima septiformiter expediri, si omnia vitia expeditissime debeat euitare. Primum quidem contra superbiam, quod fit per donum timoris, de quo ait Scriptura: Qui timet Deum, nihil negligit. Et rursus: timor Domini expellit peccatum. Cum enim omnium vitiorum coercet matrem, id est, superbiam, nihil negligit: atque omne peccatum expellit. Secundum contra inuidiam, quod fit per pietatem quam constat esse proximis beneuolam, atque beneficam: quippe quae teste Apostolo ad omnia vtilis est. Qui enim diligit proximum, legem implebit. Pietas ergo in quantum est donum, charitatem fraternam munus, confortat, ac fulcit: quatenus omne vitium inuidiae expeditissime destruat, semperque benignum, ac dulcem affectum fratri impedit. Tertium contra iram, quae est insania animi, quod fit per donum scientiae. Quarto contra accidiam, quod fit per donum fortitudinis. Haec enim mentem ad diuina robusta reddit ac agilem. Quintum contra auaritia, quod fit per donum consilij, per quam homo spontaneam paupertatem

amplectitur, sicque affectum a terrenis expeditum sortitur. Sextum contra gulam, quae mentis lucem obtenebrat, Saluatore dicente: Videte ne grauentur corda vestra crapula, vel ebrietate, quae sunt species gulae, quod fit per donum intellectus, qui animam acuit, & quae rationem obnubilant, faciliter reijcit. Septimum contra luxuriam, quae visum mentalem prorsus excæcat, in tantum ut in ipso actu venereo non sit possibile uti aliquo actu partis intellectiuae, ita absorbet delectatio illa carnalis actum rationis secundum Augustinum. Vnde secundum Hieronymum spiritus Prophetiae corda Prophetarum in tali actu non tetigit, hoc autem fit per sapientiae donum, cuius illuminatio tanta est, ut hanc mentis caecitatem expellere, aut certe moderari praeualeat.

Idem Dionysius art. 12. Horum inquit donorum primum est timor Domini, tanquam fundamentum aliorum. Hunc enim Spiritus Sanctus in campo mentis supponit atque alia dona in suis ordinibus velu in aedificio superimponit. Primum Spiritus Sanctus metueri facit hominem, ne cum Daemonibus torqueatur. Huic denique timori Spiritus Sanctus immediate superimponit pietatem, dum menti taliter formidanti, sui ipsius, ac proximorum compassionem aspirat, ac pie recolere facit quod misera erit si separetur a Deo, torqueaturque in inferno. Vnde in Ecclesiastico scribitur: Misere animae tuae be-

ne placens Deo. Et rursus: Benefacit animæ suæ vir misericors. Rationabiliter ergò à dono timoris ad donum pietatis ascenditur. Dono quoque pietatis super imponit Spiritus Sanctus donum scientiæ, dum mens sic sibi metuit, atque comparitur, vt qualiter saluari queat scrutetur, eique Spiritus Sanctus huius rei cognitionem largitur. Dono autem scientiæ superimponit Spiritus veritatis in ædificio mentis donum fortitudinis, quam cum mens pauida timet, & sibi mox condolet, quod etiam agendum sit recognoscit, necesse est, vt dono Spiritus Sancti reddatur fortis ad operandum, quæ didicit, & quibus se posse saluari confidit. Scientia namque sine idonea, atq; laudabili vita nil prodest, sed obest. Porro dono fortitudinis superimponit spiritus donum consilij: quia dum mens ad operandum facta est fortis, quæ piè timèdo nouit agenda sui experimento didicit ex Spiritu Sancto, quod de omnibus istis consulere debeat. Est enim consilium habitualis perfectio mentis à Spiritu Sancto impressa, quo secundum diuinum consilium ad operandum in omnibus homo mouetur. Dono autem consilij superimponit Spiritus Sanctus donum intellectus; quatenus post prædictorum perfectionem donorum intelligat homo, cur hæc, & alia fieri debeant, quodque à solo Deo remuneratione expectet, & accipiat. Postremo prædictis donis accumulatur Spiritus Sanctus dono sapientiæ quatenus quod dono intelle-

ctus rectè cognoscit, illud sibi dono sapientiæ sapidum, atque dulcissimum fiat; ac per hoc solo æquitatis amore sequatur, quod intelligat sectandum.

Cap. 4 §. 1. S. Bernard. ser. 39. in Cant. Nec miraueris vnum animam equitatis multitudini similitam; si aduertas, quæ in ipsa vna, quæ tam sancta anima sit, virtutum acies habeantur, quanta in affectio- nibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta deniq; ipsi cum hoste conflictu assiduitas, numerositas triumphorum, terribilis vt castrorum acies ordinata.

S. Ioan. Damasc. lib. 2 de Fide, cap. 4. Nihil est malum nisi priuatio boni: sicut tenebræ luminis.

S. August. lib. 11. de Ciuit. ca. 9. Mali nulla natura est, sed amissio boni mali nomen accepit.

Cap. 5 §. 4. S. Chrys. hom. 11. in priorè ad Theosal. Quemadmodum si quis locis huius lychno, aquam inspergeret, & puluerem, & si nihil horum inspergeret; sed oleum dumtaxat eximeret, lucem extingueret: ita habet, & donum spiritus. Siue namque res terrenas, & rerum fluxarum curas insperseris, extinguet spiritum. Siue etiam si tu nihil tale feceris, aliunde tamen tentationis vehemens impulsus instar cuiusdam venti irruerit, & flamma valida non fuerit, aut parum olei habuerit, aut foramen non obturaueris, vel ostium non occluseris, omnia peribunt;

bunt. Quod verò est hoc foramen? Quemadmodū in lychno habentur, ita & in nobis formina sunt oculi, & aures, ne sinas illis occurrere validū malitiæ flatum, alioquin lychnum extingues; sed obtura foramina timore Dei. Ianua os est, claudere. Ita scilicet occlude, vt lucē exhibeat, & externū impulsū repellat, vt potē cōiitatus quisquā. Tu claudere os tuū: si enim aperueris cōcitas magis ventū hunc. Nō vides in ædibus, quando è regione duæ ianuz oppositæ sunt, & flatus vehemens irruerit, si alterā clausuris, & respiratio prohibita fuerit, quomodo nihil valeat efficere flatus; sed plurimū de robore illius præcidatur: Ita & hic, duæ sunt ianuz. Ostiū est os illius, qui te vituperat, & probro afficit. Si tuū occluseris, & spirationē non dederis, omnē flatū istum extingues. Si verò aperueris affrenis reddetur. Ne extinguamus ergò spiritū. Fit autem sæpē numero, vt etiam nullo externo impulsu incūbente extingatur fax, quando videlicet oleum deficit, quando misericordiā nō facimus extinguitur spiritus. Extincto autē spiritu, quid reliquū est nobis quotquot in tenebricosa nocte ambulatis. Si verò de terra in terrā noctu ambulare difficile est, & molestū, quomodo tutū erit, eā viā; qua ex terra in cœlū tenditur sine hac luce ambulare. Ignoratis quod dæmones sint in istis intercapedinis spatio: Quot bestiæ? Quot versutiæ spirituales? Nam & latrones lampadem primum extinguunt, deinde latrocinantur.

§. 3. *Marsilius Ficinus lib. de Lumine, cap. 17.* Quemadmodū verò piorum præmium est mira quædam lucis participatio, ita supplicium impiorū est ipsa priuatio lucis. Imò verò ipsæmet Sol diuinus, qui sanos vegetosque piorū oculos mirificè fouet, impiorū contra oculos languentes offendi, & conscientiam incendio vexat.

Cap. 6. §. 1. S. Ambrosius lib. 7. in Lucam ad cap. 15. Hoc quoque proficiat ad incentiua probitatis, si vnusquisque cōuersionem suā gratam fere credat cæcibus Angelorū, quorum, aut affectore patrociniū, aut vereri debet offensā. Et tu igitur esto Angelis lætitiæ, gaudeant de reditu suo.

Cap. 7. §. 1. S. Bernard serm. 39. in Cant. Noueris huiusmodi animā nunquam esse sine Angelorum custodia, qui eā æmulantur Dei æmulatione, solliciti suo viro seruare, & Virginem castam exhibere Christo. Ergò Angelicis fulta ministris, & superno stipata agmine spōsa incedens.

Dionys. Caribus. in Psal. 90. Custodiunt autem nos Angeli quantum in ipsis est, in omnibus vijs, hoc est, operibus nostris. In bonis enim actibus nos custodiūt, ne statim à dæmone rapiamur, & ne in vitijs persistamus. Custodiunt etiam nos à tentationibus dæmonum, ne quantum desiderant nos molestant, & à multis periculis mentis, & corporis.

Idem paulò post. A diuant enim sua virtute nostrā infirmitatē, & sua sapien-

sapientia tenebras cordis nostri illustant. Sicque gradiuntur nobiscum portantes nos secum, cooperando nobis in omni bono opere.

Paladius hist. Lausiac. cap. 20. Habes Angelos, Archangelos, omnes supernas Potestates, Cherubim, & Seraphim, Deum omnium horum effectorem, illic versare; ne sub cœlos descenderes, ne incideres in mundanas cogitationes.

Cap. 8. §. 1. Sancti. Petrus Chrysolog. serm. 23. O bonitas effusa! O inaudita pietas! O ineffabilis affectio, in societate sensus pastor ones assumit, atque ad cōsortium dominationis seruos Dominus adsciscit, ad participatum regni Rex gregē populi totius admittit: sic sciat, cui deficere sensus, cui regnum minui, cacuari potestas non potest, largiendo.

S. Leo serm. 2. Quadrages. Hæc est perfectorum vera iustitia, vt nūquam præsumant se esse perfectos, ne ab itineris nondum finiti intentione cessantes incidant in deficienti periculum, vbi proficiendi deposuerint appetitum.

Cæsar Arelat. homil. 8. Ille ipse Purgatorius ignis durior erit, quā quid potest pœnarum in hoc sæculo aut videri, aut cogitari, aut sentiri.

Gerfon de dominio Evangelico. Monarchatus ex titulo gratiæ cōsurgens fuit restitutus per Christi passionem extensus, & vberius; quam fuisse ante peccatum Extensus dixi, quoniam infernus damnatorum hominum, & eorum multi-

tudo, atque peccata nōn fuissent. Sunt tamen de dominio iusti, & ei militant ad coronam, & gaudium, & cautelam. Accedant ad hanc Monarchiam omnia Christi facta, dicta, & exempla, Sacramenta insuper omnia, postremo nouæ legis mysteria.

§. 3. S. Leo serm. 1. de Natiuitate in fine. Agnosce, ô Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire. Memento cuius capitis, & cuius corporis sis membrum.

§. 4. Iobius Monachus apud Photij Bibliothecam. Quomodo nobis expedire magis possit Angelorum conditione produci, quando peccatum ipsorum pœnitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia careat: nostrum autem mortale genus etiam peccans per pœnitentiam rursus resurgat? Et certè post Christi Domini aduentum etiam in hominibus maiora opera videre licet, quàm quæcumque ab Angelis fiunt. Ecce ego dico vobis (inquit Paulus) licet Angelus de cœlo Evangelizet vobis præter id, quod accepistis, anathema sit. Et iterum Michael quidem Archangelus nō est ausus iudicium inferre blasphemio diabolo. Nos verò accepimus potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Neque Angelorum quisquam se, vel alium ausus est Deum, aut Dei filium appellare: Hominum verò genus, & Filij Dei nominamur. Cum item de-

xisset, qui inter illos Lucifer vocabatur, similem se futurum altissimo, solumque supra coelum collocaturum, illis ipsis, quæ tunc possidebat, bonis amissis in sæcula ludibrio est, atque condemnatus manet: nobis tamen veritatis decretum potestatem illam fecit, ut similes Patri efficeremur, unaque cum eius filio in thronis resideremus. Illud amplius conresuscitavit, & confedere nos fecit in cœlestibus in Christo Iesu, & si sustinebimus, etiam conregnabimus. Et scimus (alius iterum Apostolus testatur) quonia cum apparuerit, similes ei erimus. Itaque his ipsis, qui Angelorum honorem tantopere ambiunt, iam concessus ille est. At qui peccamus, inquit promptius (verum) sed quanto id promptius, tanto etiam citius resurgimus, si modo volumus. Mille enim vias poenitendi, nosque salvandi sapientissimus Patronus donavit. At heus tu Angelicæ cognitionis amator maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognatiam Christi per carnem effecti sumus. Quod item ab illis peccatum est, tamen si forsitan minus est nostro maiori tamē poena punitur. Potentes enim potenter tormenta patientur. Rursus quod illis gravissimam adfert poenam, non parem nobis in pari delicto poenæ adducit gravitatem. Quin etiam in nobis citius deleretur cum illis semel infusum peccatum maneat indelebile. Et nobis quidem nostra cum corpore coniunctio, veniæ causam præbet, illis vero quanto corpore præstantiores

habentur, tanto etiam minus deprecabilis castigatio infligitur. Quapropter, & vas electionis ait Angelos iudicavimus, quanto magis sæcularia. Et sancti mundum iudicabant. Nimirum crassæ huic carni alligati, sed quæ meliora sunt re ad peragentes liberos illos à corporeis vinculis, sed qui aut non paria nostris, aut peiora etiam patrant iudicamus, atque compeſcimus minore cum potestate, quod melius erat perficientes præ iis, qui maiorem facultatem obtinebant. Nobis insuper peccatis tota est vita ad poenitentiam atque emendationem proposita; cum Angelos semel lapsos poena mox consecuta sit. Caligini enim, inquit, inferni immerſos tradidit in iudicium custodiendos servare. Alijs sexcentis argumentis sapientissima Dei erga nos providentia perspicitur, & eorum qui nos Angelos potius quam homines conditos volunt demerita, atque infamia palam exponitur.

S. Gregorius Magnus homil. 8. in Euang. Angeli naturam nostram quam prius deſpexerant, postquam hanc supra se constitutam conspiciunt prostratam sibi videre pertimescunt.

LIBRO III.

CAP. 1. §. 1. *Concilium Milevitianum cap. 4.* Vtrumque est donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus.

Concilium Arausicanum Can. 27. Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.

Indice de autoridades Latinas.

§. 2. *S. Augustinus cap. 15. Soliloquiorum.* Aperuisti mihi oculos lux, & excitasti, & illuminasti me, & vidi quoniam tentatio est hominis vita super terram; & quod gloriari non valeat ante te omnis caro, nec iustificatur omnis viuens, quoniam si quid boni est parui, vel magni, donum tuum est. & nostrum non nisi malum est. Vnde igitur gloriabitur omnis caro? Numquid de malo? Hæc non est gloria, sed miseria. Sed numquid gloriabitur de bono? Numquid de alieno? Tuum Domine est bonum, tua est gloria.

Celestinus Papa Epist. ad Gal. Epist. cap. 9. Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, vt sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo fit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Ad hanc enim nos professionem idem Doctor instituit, qui cum ad totius orbis Episcopos de diuinæ gratiæ opitulatione loqueretur. Quod ergo, ait, tempus interuenit, quo eius non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, moribus adiutor, & protector orādus est. Superbum est enim, vt quicquam sibi humana natura præsumat, clamante Apostolo. Non est nobis colluctatio aduersum carnem, & sanguinem, sed contra Principes & potestates æris huius.

Gerfon tract. de paruulis ad Cbristum trahendis. Plerumque fit iussum Dei iudicio; vt qui gratiam Dei vel neglexerit, vel repulerit; abu-

tens donis Dei, & talentis summum Patris familias in primo ætatis vigore, dum fas erat; postmodum ad eam veniendi nequaquam recursus habeatur.

S. Leo serm. 5. de Quadrag. Quæuis enim ædificium nostrum sine opera sui non subsistat artificis; nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio fuerit conditoris, tamē quia rationales lapides sumus, & viua materies. Sic nos Auctoris nostri extruit manus, vt cum opifice suo, etiam is qui reparatur, operetur gratiæ igitur Dei obedientia se humano non subtrahat, ne ab illo bono, sine quo bona esse non potest, deficiat.

Hildebertus Epist. 33. Officiosissima est omnibus gratia Dei, & velut in eorum iurata obsequium.

Cap. 2 §. 1. S. Thom. 1. 2. q. 109. ar. 8. In statu autē naturæ corruptæ indiget homo gratia habituali sanante naturam, ad hoc quod omnino à peccato absterneat.

Paulò post. Sicut ergo inferiori appetitu non totaliter subiecto rationi, non potest esse, quin contingant inordinati motus in appetitu sensitiuo. Ita etiam ratione hominis non totaliter existente subiecta Deo consequens est, vt contingant multæ inordinationes in ipsis actibus rationis. Cum enim homo non habet cor suum firmatum in Deo, vt pro nullo bono consequendo, vel malo vitando ab eo separari vellet, occurrunt multa propter quæ consequenda, vel vitanda homo recedit à Deo, contemnendo præcepta

ta ipsius; & ita peccat mortaliter, præcipuè quia in repentinis homo operatur secundùm finem præconceptum, & secundùm habitum præexistentem, vt Philosoph. dicit in 3. Ethic. quamuis ex præmeditatione rationis homo possit aliquid agere præter ordinem finis præconcepti, & præter inclinationem habitus. Sed quia homo non potest semper esse in tali præmeditatione non potest contingere, vt diu permaneat, quin operetur secundùm consequentiam voluntatis ordinatæ à Deo, nisi citò per gratiam ad debitum ordinem reparatur.

S. Gregor. apud S. Thom. supra.
Peccatum, quòd mox per pœnitentiam non deletur suo pondere ad aliud trahit.

Cap. 4. §. 1. Cassianus collat. 12. cap. 12. Quis enim in se opera Domini non miretur cum insatiabilem ventris ingluuiem, & sumptuosam gulæ, perniciosamque luxuriam ita in se viderit fuisse compressam, vt vix ipsum exiguum, ac vilissimum cibum raro inuitusque percipiat? Quis non obstupescat opera Dei, cum illum ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibilem esse credebat, ita refriguisse persenserit, vt ne simpliciter quidem se corporis motu sentiat incitari? Quomodo non virtutem Domini contremiscat quisque, cum homines quosdam diros, atque truculentos, qui ad summum iracundiz furorem etiam blandissimis subditorum irritabantur obse-

quijs ad tantam transisse viderit lenitatem, vt non solum nullis iam commoueantur injurijs, sed etiam cum illatz fuerint summa magnanimitate congaudeat? Quis planè non miretur opera Dei, ac toto proclamet affectu. Quia ego cognoui, quod magnus est Dominus, cum vel se, vel alium quempiam ex rapacissimo liberalem, ex prodigo continentem, ex superbo humilem, ex delicato, & tenero squallidum, hirsutumque perspexerit, & egestate, atque angustia præsentium rerum etiam voluntariè perfruentem? Ista sunt profecto mira opera Dei, quæ peculiariter animam Prophetæ, similibusque eius mirificæ contemplationis intuitu stupefacta cognoscit? Ista sunt prodigia, quæ posuit super terram, quæ idem Prophetæ considerans ad admirationem eorum cunctos populos aduocat dicens. Venite, & videre opera Dei, quæ posuit prodigia super terram, auferens bella vsque ad finem terræ, arcum conteret, & confringeret arma, & scuta comburet igni. Quod enim maius potest esse prodigium, quam sub momento breuissimo, ex rapacissimis publicanis Apostolos fieri, ex persecutoribus truculentis, prædicatores Euangelij patientissimos reddi, ita vt eam quam prosequerantur fidem etiam effusione sui sanguinis propagarint? Ista sunt opera Dei, quæ se quotidie vna cum Patri operari filius protestatur dicens: Pater meus vsque hodie operatur, & ego operor.

S. Bernard. serm. 85. in Cant. Sane etiam contra se innitens invalescit, & facta se ipsa validior, coget pro ratione vniuersa, iram, metum cupiditatem, & gaudiū, veluti quēdam animi curram bonus auriga reget, & in captiuitatem rediget omnem carnalem affectum, & carnis sensum ad nutum rationis in obsequium virtutis. Quid ni omnia possibilia sunt innitenti super eum, qui omnia potest? Quantæ fiducia vox: Omnia possum in eo, qui me confortat? Nihil omnipotentiam verbi clariorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes qui sperant in se. Ita animus si non præsumat de se, sed si confortetur à verbo, poterit utique dominari sui, vt non dominetur ei omnis iniustitia. Ita inquā: verbo innixum, & indutum virtute ex alto nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit, vel stantem deijcere, vel subijcere dominātem.

S. Chrysostom hom. 46. in cap. 21. Genes. Si eius gratiam nacti fuerimus, nullus nobis præualebit; sed nos potentiores omnibus erimus.

Idem Chrysost. hom. 54. in Genesim. Quando nobis superna gratia cooperatrix est, & difficilia facilia fiunt, & grauiua leuia.

S. Augustin. de Verbis Apostol. serm. 6. Plus habet virium mens ad tenenda membra carnis, ne dentur in arma iniquitatis, quam ipsa concupiscētia carnis ad mouenda membra carnis; si tamen Dei gratia adiuuetur. Ob id scriptum est subtus te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius & Apostolus hortatur.

Nō regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.

S. August. lib. 8. Confessionum cap. 11. Retinebant me nugæ nugarum, & vanitates vanitatū antiquæ animæ meæ, & succutiebant vessem meam carneam, & submurmurabāt. Dimittis ne nos? Et à momento isto non erimus tecum vltra in æternum? Et à momento isto non tibi licebit hoc, & illud vltra in æternum.

Et paulò infra. Retardabant me cūstantem abreperere, atque excutere ab eis, & trāfilere quo vocabar, cum diceret mihi consuetudo violenta. Putasne sine istis poteris viuere?

S. August. 9. Confession. Quam suaue mihi subito sanctum est carere suauitatibus nugarum & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Eijciebas enim eas à me vera tu, & summa suauitas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, sed non carni, & sanguini, omni luce clarior, omni secreto interior, omni honore sublimior, sed non sublimibus in se.

S. Cyprianus 2. lib. Epist. 2. Ego cum in tenebris, atque in cæca nocte iacerem, cumque in salo iactantis sæculi mutabundus, ac dubiūs vestigijs oberrantibus fluctuarem difficilè prorsus ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in salutem mihi diuina intelligentia pollicebatur, vt quis renasci denuo posset, corporis licet manente compage hominem ex animo, ac mente mutaret. Qui possibilis aiebam est

tanta conuersio, vt repente, ac pernicioſiter exuatur, vel quod genuinū ſitu materiæ naturalis obduruit, vel uſurpatum diū ſenio vetuſtatis inoleuit? Alta hæc & profunda penitus radice ſederunt. Quando pariſimoniam dicit, qui epularibus cænis, & largis dapibus aſſueuit, & qui pretioſa veſte cōſpicuus in auro, atque in purpura fui ſit, ad plebeium ſe, ac ſimplicem cultū quando deponit? Hic ſtipatus clientium cuneis frequentiore comitatu officioſi agminis honeſtatuſ pœnam putat eſſe cum ſolus eſt. Tenacibus ſemper illecebris neceſſe eſt, vt ſolebat violentia inuitet, infllet ſuperbia, iracundia inflammet, rapacitas inquietet, crudelitas ſtimulet, ambitio delectet, libido precipitet. Hæc egomet sæpè mecum. Nam vt ipſe quam pluribus vitæ prioris erroribus implicatus tenebar, quibus exui me poſſe non crederem, ſic vitijs adhærentibus obſecundās eram, & deſperationem meliorum malis meis veluti iam proprijs, & vernaculis fauebam. Sed poſtquam vnde genitalis auxilio ſuperioris æui labe deterſa inexpiatum pectus, ac purum deſuper ſe lumen infudit, poſtquam cœlitus ſpiritu hauſto in nouum me hominem natiuitas ſecunda reparauit mirum in modum protinus confirmare ſe dubia, parere clauiſa, lucere tenebroſa facultatem dare, quod prius difficile videbatur geri poſſe, quod impoſſibile putabatur vt eſſet.

D. Gregor. in cap. 10. lib. 1. Reg.

lib. 4. cap. 4. Inſilire ſpiritus Domini dicitur: quia electorū corda doni eius ſubito replentur. *Et poſtea.* Natura noſtra per lapſum primi hominis ſic damnata eſt, vt quotidie labendo deficat, & deficiendo veteraſcat. Sed qui in nobis metiſſis deficiamus cum in nos ille ſpiritus inſilit, renouamur: quia ſtatim quod non eramus efficiamur. Tepidus erit quis, ſed repente viſitas à ſpiritu, feruens efficitur. Incipit ardere per deuotionem fortiter, exerceri in bono opere. In virum ergò aliū mutatus eſt, qui eſſe cœpit, quod ante inſilientem ſpiritum in ſe eſſe non potuit. Iam bonæ conuerſationis eſt aliquis, cœleſtia amat, terrena deſpicit in lachrymarum fontes erumpit. In virum alium mutatur, qui compunſtionis gratiam per aduenientem ſpiritum ſuſcipit, quam ante aduētum eiusdem ſpiritus, nō habebat. Repente autem raptus in virtute ſuperueniētis ſpiritus eſſe carnalis deſinit, potenter ſæculi curas abiicit, & in æternorum contēplationem mira puritate conſurgit. Miratur ſe tunc eſſe quod nō erat, miratur ſe tunc nō fuiſſe, quod eſt.

Idem S. Gregorius lib. 2. Moral. in cap. 2. lib. 1. Reg. Cū per gratiam ſuam ſpiritus Sanctus electorum corda viſitat, ab omni peccatorum immunditia potenter purgat quia vt ſe menti inſunderit, eā protinus in vitiorū odia, & in virtutum amorem ineffabiliter excitat. Facit eam ſtatim odiſſe quod amabat, & quod odio habuerat, ardentem diligere.

Cap. 5 § 1. S. Chrysoſt. hom. 1. ad
Cor. 1. Quispiē qui diuinā gratiam
habet, & innumera mala perpetua
tur non modo hominū neminē; sed
ne diabolū quidē formidat. Verum
qui Deū offendit, et si securus videatur,
omnes tamen verecur. Instabile
namq; est humanū genus, neq; ami
ci dūtaxat, & fratres, sed parentes
nonnunquā leui causa mutati, ani
mis filios, & filij parentes inuicem
omni hoste grauius persecuti sunt.
Cōsidera quāso habuit gratiā Da
uid apud Deū: habuit Absalō apud
homines. Quis vtriusque exitus?
Vter maiorē laudem executus est?
Nemini obscurū. Abraham coram
Deo, Pharaο coram hominibus ac
ceptus. Homines enim vt ei rē gra
tam facerēt, iusti vxorē tradiderūt.
Vter clarior euasit? Vter beatus?
Nemo sanē ignorat. Et quid de iu
stis opus est dicere, habebāt gratiā
Israēlitæ apud Deum, odio ab Æ
gyptijs habebantur; eos tamen de
uictos in suā redegerunt potestatē,
quod planissimē constat. Hoc igitur
omni conatu contendamus, et si
quispiā seruus sit apud Deū potius,
quā apud hærū suū gratiā inuenire
annitatur. Si mulier post habito vi
ro Saluatoris nostri gratiā quærat:
Si dux exercitus supernam potius
quā Regis. aut Principis sibi bene
uolentiā afflagitet, & hoc pacto ho
minū etiā tibi amorem conciliabis.
Ioseph. lib. 7. Antiq. cap. 1. Quā
ta, & qualia præsumunt homines
propter avaritiæ zelū, & Principa
tus affectū cū nulli cedere volunt.
Nam concupiscentes hæc adipisci,

per multa ad ea perueniunt. Quæ
rursus metuentes emittere, multo
deterioribus actionibus, vt ea reti
neāt impleantur: tanquā non sit æ
quale malū adipisci velle tantū mo
do magnitudinis potestatē. Et dum
assueueret quilibet eis bonis, timet
etiā rursus amittere, cū in retinēdo
potius excelsior sit ærūna, & prop
terea crudeliora moliuntur; & præ
timore ne amittant, quæ adepti sūt,
cōmittere grauiora præsumunt.

§ 2. Philo de Ioseph. In ipso gau
dio metus sollicitabatur, nemores
patrij desererentur.

Galien. lib. de Curādīs animi mor
bis. Vt de illo possis ferre iudiciū,
num sit talis qualis esse perhibetur
huiusmodi periculū, fac primum si
videas ab homine, & diuicū, & ap
primē potentū, aut etiam Principi
pum, ac Tirannorū ædes frequētari
pro cōperto habeto, te frustra audi
uisse hominem, omnia vera dicere
solere (obsequia quippe istius modi
mendaciū sequi consuevit) deinde
siue id genus hominū salutantem,
siue illis se ipsum comitem exhibē
tem conuiuījs e illorū, ac cœnis in
ferentem cōspicias. Quisquis enim
huiusce generis vitam sibi sequen
dā proposuit, non solum non ve
rax esse consuevit; sed etiā omnem
malitiā habere necessariō Quippe,
qui aut pecuniarū, aut principatus,
aut gloriæ, aut honorū sit cupidus,
& vel aliquibus horū sensum, vel
omnibus simul infidietur. Quæ ve
rō neq; salutare, neque comitari id
genus hominū, neq; cū valde potē
tibus, ac diuitibus cœnitare, sed
fru

frugi, ac temperato victu vti solitū cōpereris, sperauerisque veridicū.

Cap 6. §. 1. *S. Bonau. in c. 12. Lu. ca.* Hæc promissio est satis recta: quia qui quærit regnū, & iustitiam eius est Dei seruus, Dei amicus, & Dei filius Rom. 8. Qui spiritū Dei agūtur ij sunt filij Dei. Quod autē Deus desit seruo suo amico, & filio, vt ei nō prouideat, quæ sūt necessaria, valde peruersum est sentire: nā talis habet Deum, & talis habetur à Deo, & idēdō habet per consequēs, quæ habet Deus.

§. 2. *S. Pet. Chrysolog serm. 25.* Aufert spes anxias, dubios tollit euentus, omnēq; propellit, & excludit timorē, quando in exordio ipso regnū nācentibus pollicetur; quoniā cōplacuit Patri vestro dare vobis regnū. Quis de victu, quis de vestitu, quis de plebeio censu, & vernalis cespitis vtilitate suspirat, de regno certus, de Dominatione securus? Satis sibi inuidet, qui eleuatus ad summa ipse se ad humilia deiicit, ad agenda deponit.

Ibidem. Quid ergo cum terra illi, qui possidet cælū? Quid illi cū humanis, qui adeptus est iā diuina? nisi forte placent gemitus, eligūtur labores, amantur pericula pessima mors delectat, & illata mala bonis sunt gratiora collatis.

Idem vbi supra. Dat Pater tātus consilium regnaturis, vendite quæ possidetis, & date elemosynam si victuros vos, si regnatos, si vos iam diuites esse creditis in supernis, vbi futuri quo migraturi, vbi regnaturi estis, vos illa quæ vestra

sunt iam præcedant? opes miseræ misericordia cōputate, quæ humana sunt in diuina conuertite.

Cap. 7. §. 1. *Senec. Epist. 28.* Quidam se voluptatibus immergunt, quibus in consuetudinem abductis, carere non possunt: seruiunt voluptatibus non fruuntur, & mala sua quod malorum, vltimum est, amant.

Ambrosius de Bono mortis. Voluptates sæculi esca quædam sunt, & quod esca malorum, esca tentationum, dum voluptatem quæris, laqueos incurris.

S. Chrysost. orat. 6. de Fato. Sicut terra nimia aquarū copia superata calorem suū naturalem deperdit, & robur amittit, & neque ad culturā suam, neque ad fertilitatem idonea est, sic grauibus, & sanabilibus morbis corripitur delitiosus, tremore, & dissolutione membrorū & tabe, pedum grauedine, manuum cruciati-bus, & pluribus alijs. Mortiferis venenis nihilo melius huiusmodi sunt delitiæ, imō verò, si verum dicendum sit, multo deterius: venenum quippè sumentem confestim, è medio tollit; delitiæ verò vitam multis moribus miserabiliorē asferunt.

S. Augustin. de Verbis Domini. Aurum amplius cruciat apud quæ largius fuerit.

Senec. Epist. 60. Ista quæ sic petimus tanquam datura lætitiā, ac voluptatem causa dolorum sunt.

S. Bern. ser. 21. in Cant. Aurus terrena esurit vt medicus fidelis cōtemnit, vt Dominus ille possidē-

do mēdicat, ille contēnen do seruat.

S. Anselm. in Similitudinib. c. 72.
 Sic agūt illi qui huius mūdi honores appetūt, quomodo pueri qui sequuntur papilionēs. Papilionēs enim cū volāt, tramitē rectū nūquā tenent, sed huc illuc que se agitant, cumq; alicubi residere videantur, nec ibi diū morantur, hos autē cum pueri capere volūt, citō post eos currere satagunt, sed qui nō ad pedes suos, sed ad papilionēs intendūt aliquando in foueā cadūt, seq; immaniter lædunt, plerūque verō cū eos vidēt alicubi recessisse, succedūt suauiter, & cautē, vt eos valeant cōprehendere, quod dū faciunt, manibus quoq; plaudunt, & ad inuicē leui voce dicunt, ecce iā eos habebimus; sed cum proprius accedētes eos apprehendere tentāt, papilionēs auolant, si quando verō eos apprehenderit, exultāt de nihilo, quasi mag-nū quid fuerint adepti. Similiter faciunt, qui huius mūdi honores appetunt, honores enim huius mundi nunquā certā tenent viam; sed incertis diuerticulis de vno ad alium transvolāt, cūque sub alicuius subsisterint potestate, nec ipsi diū possunt remanere. Hos ergo cum stulti homines assequi cupiunt, festinant post eos quibuscūq; modi possunt: & quia nō cōsiderant quo eos modo assequātur, sed vt quo modo adipiscātur, sapē in grāuia crimina decidunt, quibus suas animas vehementer lædunt aliquādo verō cum viderint eos alicubi quasi paratos sibi esse, accedunt illuc latenter, & multū callidē, & quasi nullo sciēte

valeant eos obtinere, quo dū appropriate, vehemēter gaudēt, & exultant; sed cum proprius accesserint, eosque se posse iā apprehēdere putauerint, honores de manibus eorum se excutiunt, & aliqua de causa ad alios aliquos se transferunt, si quādo adepti fuerint, gratulantur quasi aliquem verum honorem fuerint assequuti, cum ad veri honoris culmen peruenire non possint, si non hos cum suorum satisfactione commissorum reliquerint.

S. Chrysost. Honores sollicitudo inseparabiliter comitatur, pompa mundi, & fauor populi fumus est; & aura subita euanesceus.

S. August. in epist. Ioan. Mundus transit, & cōcupiscentia eius. Quid vis vtum amare tēporalia, & transire cum tempore, an Christū amare, & in æternum viuere?

S. Cyprianus Epist. 2. Poculum videtur quod sumitur, vbi potaueris perniciēs hausta grassatur.

§. 2. S. Ber. ser. de Dedicat. Auidamens hominis potest rebus creatis occupari, satiari non potest. Ergo capacem Deo animam quidquid Deo minus est non implebit.

S. August. serm. 19. super Ioan. Deus tibi totum est; si esuris, tibi panis est; si sitis, aqua tibi est; si in tenebris es, lumen tibi est; si nudus es, immortalitatis tibi vestis est.

Cap. 8. §. 1. Severinus Boetius lib. 4. Consolat. Philosoph. prosa 2. Quidquid à bono deficit esse desinit, quo fit, vt mali desinat esse quod fuerat. Sed fuisse homines adhuc ipsa humani corporis species ostētat.

Quare versi in malitiam humanam quoque amifere naturam. Sed cum vltra homines quemque prouehere sola probitas possit, necesse est, vt quos ab humana conditione deiecit intra homines meritum detrudat improbitas. Euenit igitur, vt quem transformatum vitijs videas hominem existimare non possis. Anaritia feruet alienarum violētus ereptor? Similem Lupi dixeris. Ferrox, atque inquietus linguam litigijs exercet? Cani comparabilis. Insidiator occultis surripuisse fraudibus gaudet? Vulpeculis exequetur. Iræ intemperans fremit. Leonis animam gestare credatur. Pavidus ac fugax metuenda formidat? Coruis similibus habeatur. Segnis, ac stupidus torpet? A sinum viuuit. Leuis ac inconstans studia permutat? Nihil ab auibis differt. Fœdis immundis que libidinibus immergitur. Sordide suis voluptate detinetur. Ita fit, vt qui probitate deserta, homo esse defierit, cum in diuinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam.

Sanctus Bernardus meditat. cap. 3. Tu ipsa ad nihilum es redacta, & quasi nihilum & innane reputata.

S. August. tract. 1. in Ioan. Peccatum non per ipsum factum est, & manifestum est: quia peccatum nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant.

§. 1. S. Macharius homil. 2. Per peccatum induit diabolus animam, & totam hypostasim eius.

§. 3. Hieronym. Drexel de Rogo dam. cap. 14. Nimis Deum abijicit,

qui lucrum aut voluptatem, qui pecuniolam, aut mulierculam audet præferre Deo, si Deo Deum alium æquè formosum diuitem liberalem, sanctum præferremus, prudentior non nihil esset stulticia nostra, at cum sordes, & vilissimæ que, cum guttulas mari, cum res conditas, res caducas conditori præferimus impiè, hoc demum insana luculenta; hoc manifesta impietas, atque hoc malorum omnium lexna, hoc omnium ærumnarum est seminarium.

§. 5. S. Bernard. Medit. cap 3. Totus quidem iste mundus ad vnius animæ pretium æstimari non potest.

§. 6. Sanct. Chrysof. homil. 5. ad Populum. Etenim puerilem paurem habemus mortē timentes. Pueri enim larvas timent, ignem non timent facillè, quippè manum admovent igni: sic, & nos timemus mortem, quæ larua est digna contemptu; peccatum verò non timeamus, quod verè timendum est.

§. 7. Robertus Sorbonensis in Itinere Paradisi. Peccator iam est in porta inferi: appropinquauit vsque ad portas mortis, nec distat plusquam per spatium duorum digitorum: quia si de gula sua ad mensuram duorum digitorum scinderetur, in momento fieret descensus in infernum, iuxta illud ducunt in bonis dies tuos, & in puncto in infernum descendunt. Nec euadere potest peccator de se: quia tanquam latro iam habet chordam in collo, quam tenet diabolus. Hac

chorda stringit peccatorem, id est, peccato suo.

§. 8. *Seuerinus Boetius lib. 4. Cōsol. prosa 4.* Si igitur miseræ cuiuspiam bonum aliquid addatur, nonne felicior est eo, cuius pura ac solitaria sine cuiusquam boni admixtione miseria est. Sic inquam videtur. Quid si eidem misero, qui eunctis careat bonis præter ea, quibus miser est, malum alium fuerit annexum nonne multo infelicior eo censendus est, cuius infortunium boni participatione releuatur: Quid nisi inquam. Habent igitur improbi, cum puniuntur, pœnam ipsam aliquid annexum, quæ ratione iustitiæ bona est, iisdemque dum supplicio carent inest eis aliquid vltius mali ipsa impunitas, quam iniquitatis merito malum esse confessus es. Negare non possum. Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati, quam iusta vltione puniti.

S. Thom. super Boëtium. Cuiuscumque hominis malitiæ additur aliquid boni ipse felicior est eo cuius malitiæ nihil boni additur, sed cum malus homo punitur suæ malitiæ additur aliquid boni, scilicet pœna, quæ ratione iustitiæ bona est. Cum autem non punitur, eius malitiæ additur, aliquid malum, scilicet impunitas, quæ mala est. Ergo malus punitus felicior est malo impunito.

Sanct. Chrysostomus Homil. 5. ad Populum. Nomina calamitatum tantum sunt vera autem calami-

tas est Deum offendere.

Cap. 10. S. Ephrem de diuina gratia. Enitere vt diuinam gratiam iugiter in mente tua habeas, ne illudaris. Cole illam, vt custodem tuam, ne iniuria affecta relinquat te, venerare illam, vt magistram tuam inuisibilem, ne illa absente verferis in tenebris. Sine illa noli certamen inire, ne turpiter intreas. Sine comitatu illius virtutis semitam ne ingrediaris: nam draco rugiens insidias tibi struet. Absque consilio ipsius non tractes, quæ ad animam pertinent; multi enim sunt qui specie recti mentem deprauant. Illatibi nauiganti nisi adfuerit, vani labores tui erunt. Hac nisi aduersus inimicos tuos iunctus fueris; multis frustra susceptis laboribus turpiter victus legebis. Illam nisi sociam tibi habueris, dolos serpentis ignorabis. Cum promptitudine igitur animi, morem ipsi gerito, & cuncta tibi perspicua reddet. Studiosè præcepta illius imbibere, & cito atque vlla sollicitudine eris. Illam tibi familiarem, atque domesticam facito, & consuetudinem eius honorificam experieris, nec te illudet. Sororem tibi adsume illam (vt monet Scriptura) & semitam Patris ostendet tibi. Filium Altissimi efficiet te, si illam tibi sororem adiunxeris. Instar matris vbera præbebit tibi, & velut infantem ab insidiatoribus custodiet te. Tanquam paruulum incautum gubernabit te, & in vitam perfectam te formabit. Amo-

ri eius, atque indulgentiæ fidem adhibe; ea enim omnis creaturæ principium est. Nondum eius erga te amoris vim cernis, quoniam, & lactantes pueruli matris erga se ignorant sollicitudinem. Patiens esto, & illius submitte consilio; atque ita eius fructus, vtilitatemque percipies. Nesciant quomodo nutriantur, & infantes. At ubi paulatim crescendo adoleuerint, virique euaserint, naturæ vim in se admirantur. Sic & tu, in diuina gratia perstititeris ad perfectionem peruenies.

Ibidem. Noui per multos optare se gratiæ filios esse; sed quid illis prodest velle nisi accedant, & facta? Multi etiam, per fidem gratiæ filij sunt appellati, sed non multi propter negligentiam illa porientur. Non omnes postquam viri euaserint suas matres reuerentur. Itidēque gratia licet multos enutrierit, à paucis tamen honoratur. Pariendi dolores, laboresque educationis non omnes intelligunt. Ita, & pauci sunt inter nos, qui benè ad gratiæ sint munus affecti. Si nosse cupitis quid operetur gratia nobis id optimè declarabit Ioseph. Cunctorum, & bonorū, & malorū curam gerit, vt benigna mater. Quapropter, & Aegyptios sustentauit. Paucos hæredes habet quorum delectetur consuetudine, eosque si à recta vitæ semita deflexerint adhuc sustinet. Sed si ipsos ostenderit auersatur; nec tamē sua ipsis recludit viscera, ne moriantur. Quod si talem se gerit erga ingratos: Cur consuetudinem eius

subterfugimus? Si erga contumeliosos benignā se exhibet: quare nō intelligimus ex eo, quod vniuersis bonitatis suæ diuitias in amâtes effundat. Quare si aliquādo se se occultet, desidiæ, atque torpori ne succumbamus. Et si nos tentari permittat, animum ne abiciamus. Quid expediat nobis, optime nouit, naturam, atque mensuram cuiusque exploratissimam habet: Et quantum cuique satis est, largitur. Beneficium quandoque differre videtur, atque suppressere, quod nobis ita expediat. Quærimonias nostras tolerat, vt solent medici cum agrotatibus vsurui, ac cibi auferunt.

LIBRO V.

Cap. 1. §. 1. *Sanct. Cyrillus Hierosolymitan. Cath. 3.* Qui meretur fide illuminari ante huius mundi consummationem iudicium iam videt, & promissionum retributionem.

Cap. 2. §. 1. Innocēt. Papa in Psal. 76. Meticulorum est omni viuenti coram te Domine causam agere criminalem, quia cum sis potētissimus manus tuas nemo potest effugere, cum sis sapientissimus oculos tuos nihil potest latere, cum sis iustissimus, animum tuum nemo potest corrumpere, coram quo accusatrix est conscientia rea mens, aduocatrix ratio, testis memoria, & tu iudex.

S. August. lib. 3. Confess. cap. 9. Multa laudata ab hominibus (ait S. Augustinus) Deo teste damnantur: